

І. А. Колодійчук, М. Б. Куртяк

Соціально-економічні передумови переходу до зеленої економіки в регіонах України

Актуалізується проблематика переходу до зеленої економіки. Наголошується, що політика зеленої економіки стикається з низкою протиріч і проблем, які роблять її реалізацію складним завданням. Обґрунтовано інструменти та механізми реалізації переходу до зеленої економіки, урахувавши теоретичні засади екологічної економіки. Представлено трактування понять «зелена економіка», «зелене зростання». Визначено інструменти та механізми реалізації переходу до зеленої економіки в контексті Стратегії зеленого зростання. Розглянуто суть і головні завдання Європейської зеленої угоди. Акцентовано на розгляді фінансових інструментів, використання яких дасть змогу мобілізувати необхідні інвестиції, щоб трансформувати різні сектори економіки ЄС для скорочення викидів в атмосферу. Обґрунтовано необхідність і можливості переходу до зеленої економіки в Україні. Запропоновано напрями та заходи щодо підвищення ефективності екологічного розвитку регіонів України. Зазначено, що зелена економіка все ще є порівняно новим явищем, тож чимало дослідників і представників політичних кіл опонують до впровадження її ініціатив. Визначено основні причини несприйняття низки ініціатив Європейського зеленого курсу фермерами європейських країн.

Ключові слова: зелена економіка, екологічна економіка, зелене зростання, інструменти, механізми, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть в Європейському Союзі простежується дедалі більш чіткий перехід до зеленої економіки, яка є основою для реалізації концепції сталого розвитку. Зелена економіка розглядають як важливий напрям в економічній науці, спрямований на пошук оптимальних шляхів та ефективніших інструментів для вирішення проблем, з якими стикається суспільство. Мета зеленої економіки – забезпечити перехід до сталого виробництва / споживання відповідно до глобальних Цілей сталого розвитку (ЦСР), одночасно інтегруючи екологічні проблеми в процес прийняття рішень. Її формування передбачає створення економічної системи, яка буде екологічно стійкою, соціально справедливою та економічно ефективною.

Водночас політика зеленої економіки стикається з низкою протиріч і проблем, які роблять її реалізацію складним завданням: необхідністю досягти балансу між екологією та економікою, розподілу витрат і вигод, долати технологічні обмеження, соціальні / політичні бар'єри, невизначеність і ризики тощо. В Україні процес переходу до зеленої економіки ускладнений ще й значними викликами, пов'язаними з війною, дефіцитом фінансування, корупційними проявами, низьким рівнем обізнаності населення.

Вищезазначене актуалізує необхідність розроблення концептуальних, інструментальних, прикладних компонентів забезпечення переходу до зеленої економіки в умовах нестабільної військово-політичної та соціально-економічної ситуації в Україні, що дасть змогу вийти з екологічної кризи, підвищити конкурентоспроможність регіональної економіки та вплинути на сучасний ринок праці.

Аналіз останніх досліджень. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [1], Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року [2], Енергетична стратегія України на період до 2050 року [3] – це ключові законодавчо-правові акти, які засвідчують прагнення України перейти до екологічно орієнтованої економіки та формують траєкторію її розвитку відповідно до керівних принципів екологічної політики ЄС. Водночас створено комплексні системи оцінювання прогресу в озелененні економіки України.

© І. А. Колодійчук, М. Б. Куртяк, 2024.

Зусилля України щодо дотримання принципів зеленої економіки підтримали міжнародні партнери, зокрема ОЕСР [4]. Проте стратегії та плану дій щодо розвитку зеленої економіки, які б визначали пріоритетні напрями та механізми її реалізації, немає.

Досліджувана тематика змістовно представлена у вітчизняному науковому середовищі. Особливості формування зеленої економіки, її сутнісні характеристики, визначення ключових дефініцій, зарубіжний досвід щодо її становлення досліджували Г. Мельник [5], Б. Буркинський, Т. Галушкіна та В. Реутов [6], О. Чмир і Н. Захаркевич [7], Н. Орлова [8] та інші. Проблематиці розвитку зеленої логістики присвячені наукові праці В. А. Колодійчука, І. А. Колодійчук і В. С. Кравціва [9]. Концептуальним засадам формування / розвитку зеленої економіки приділено значну увагу в працях зарубіжних вчених, зокрема Е. Барб'є, А. Марканді та Д. Пірса [10]. Незважаючи на значний доробок наукових праць, що стосуються тематики зеленої економіки, актуальними залишаються постійний аналіз процесу формування / реалізації її політики в Україні, оцінювання досягнутих результатів і подальших кроків у просуванні до кращих європейських практик.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад і соціально-економічних передумов, визначення інструментів і розроблення пропозицій щодо формування / розвитку зеленої економіки України в умовах війни та повоєнного відновлення для забезпечення сталого розвитку її регіонів.

Основні результати дослідження. Наукове обґрунтування необхідності переходу до зеленої економіки надає екологічна економіка, яка вивчає взаємозв'язки між екологічними та економічними системами, зокрема поєднує неокласичну та ресурсну економіку з аналізом впливу господарської діяльності на довкілля; прагне до сталого розвитку, забезпечуючи економічні, соціальні та екологічні вигоди; ураховує природні обмеження та фізичні закони щодо споживання ресурсів; акцентує на важливості збереження різноманітності природи та екосистем. Перехід до зеленої економіки є складним і багатогранним завданням, реалізація якого передбачає використання широкого спектра інструментів і механізмів (табл. 1).

Концепція зеленої економіки не замінює собою концепцію сталого розвитку, але досягнення сталості майже повністю залежить від економіки, яка має здатність відновлюватися через створення необхідних умов для інновацій, інвестицій та конкуренції. Європейське агентство з охорони навколишнього середовища (European Environmental Agency, ЕЕА) [11] дає спрощене трактування зеленій економіці, визначаючи її як політику та інновації, що дають змогу суспільствам щороку отримувати більше цінності, зберігаючи природні системи, які її підтримують.

У 2011 р. Організацією з економічного співробітництва та розвитку опублікована Стратегія зеленого зростання. Під зеленим зростанням розуміють сприяння економічному зростанню та розвитку, розглядаючи його як каталізатор інвестицій та інновацій, що будуть вкладені в основу сталого розвитку та нададуть нових економічних можливостей [12]. Водночас були визначені конкретні рекомендації та інструменти оцінювання для країн, використання яких дає змогу досягти економічного зростання за одночасного забезпечення подальшої генерації природних активів (табл. 2).

Сьогодні чимало комунікативних платформ беруть активну участь у просуванні ідеї зеленої економіки. Європейська зелена угода (чи Європейський зелений курс, ЄЗК) – це план дій щодо переходу до кліматично нейтральної Європи до 2050 р. Документ охоплює всі сектори економіки та визначає політику ЄС щодо зміни клімату, промислової та сільськогосподарської політики, біорізноманіття, енергетики, торгівлі тощо на найближчі роки [14]. Серед завдань ЄЗК можна виокремити такі: підвищення ролі альтернативних джерел енергії; забезпечення

Таблиця 1

Інструменти та механізми реалізації переходу до зеленої економіки в контексті екологічної економіки

Інструмент / Механізм	Зміст	Приклад
Економічні інструменти		
- екологічні податки та збори	Стимулювання зниження забруднення довкілля та використання екологічно чистих технологій	Введення податку на викиди парникових газів
- субсидії та гранти	Підтримка розвитку відновлюваних джерел енергії, екологічно чистого транспорту та інших зелених технологій	Фінансування будівництва сонячних електростанцій
- інвестиції	Спрямовання коштів у зелені проекти та інновації	Інвестування в розвиток електромобілів
Регуляторні інструменти		
	Установлення стандартів і норм для екологічної діяльності	Установлення гранично допустимих викидів забруднюючих речовин
Інформаційні та освітні інструменти		
	Підвищення екологічної свідомості населення та стимулювання екологічної відповідальності	Проведення інформаційних кампаній про зміну клімату
Міжнародне / міжрегіональне співробітництво		
	Спільне вирішення екологічних проблем	Участь у міжнародних / міжрегіональних угодах з охорони довкілля

Джерело: [5].

більш стійких та екологічних циклів виробництва; забезпечення чистого будівництва; сприяння розвитку екологічно чистого транспорту; забезпечення захисту екосистем Європи; забезпечення стійкості продовольчих систем і зеленої аграрної політики Європейського Союзу; зменшення забруднення. На реалізацію їх передбачено виділення 1 трлн євро протягом наступних 10 років і 100 млрд євро на фінансування так званого Just Transition Mechanism – механізму справедливого переходу, завданням якого є мобілізація цільової підтримки для регіонів, економіка яких заснована на паливній енергетиці, для пом'якшення соціально-економічного впливу екологічного переходу [15]. Це дасть змогу трансформувати різні сектори економіки для скорочення викидів в атмосферу. Водночас Європейська комісія запропонувала низку фінансових інструментів, щоб мобілізувати необхідні інвестиції:

1. Гранти. Програма LIFE підтримує проекти, які сприяють переходу до зеленої економіки; інструмент Next Generation EU надає фінансову допомогу країнам-членам ЄС для подолання наслідків пандемії COVID-19 і реалізації ЄЗК.

2. Позика. Європейський інвестиційний банк (EIB) надає кредити на проекти з відновлюваної енергетики, енергоефективності та зеленого транспорту; Європейський фонд стійкого розвитку (EFSD) підтримує зелені інвестиції в країнах-членах ЄС та за межами цих країн.

3. Гарантії. Європейський фонд гарантій (EGF) надає гарантії за кредитами, що видаються приватними кредиторами для проектів, які сприяють ЄЗК.

4. Змішані фінансові інструменти. Інвестиційний план для Європи, що мобілізує публічні та приватні інвестиції в стратегічні пріоритети ЄС, включно з ЄЗК.

5. Інноваційні фінансові інструменти. Зелений краудфандинг (дає змогу збирати кошти від crowd funding platforms для зелених проектів); вуглецеві кредити (дають змогу компаніям, які викидають парникові гази, інвестувати в проекти, що скорочують викиди); платежі за екосистемні послуги

Таблиця 2

Інструменти та механізми реалізації переходу до зеленої економіки в контексті Стратегії зеленого зростання

Інструмент / механізм	Зміст	Приклад
Економічні інструменти		
Екологічні податки	Стимулюють зменшення забруднення через збільшення витрат	Податок на викиди CO ₂ , податок на забруднення водних ресурсів
Субсидії та гранти	Підтримують розвиток зелених технологій та інновацій	Субсидії на відновлювані джерела енергії, гранти на дослідження та розроблення екологічних інновацій
Регуляторні інструменти		
Стандарти та норми	Встановлюють мінімальні екологічні вимоги до діяльності підприємств	Стандарти викидів забруднюючих речовин, норми енергоефективності будівель
Екомаркування	Допомагають споживачам зробити екологічно свідомий вибір	Сертифікат FSC для деревини, знак Energy Star для електроприладів тощо
Інформаційні та освітні інструменти		
Інформаційні кампанії	Підвищують екологічну свідомість населення	Кампанії з просування зеленого транспорту, економії води та енергії
Екологічна освіта	Навчає основам екології та сталої поведінки	Внесення екологічних тем до шкільних програм, курси з екоменеджменту для бізнесу
Міжнародне / міжрегіональне співробітництво		
Участь у міжнародних / міжрегіональних угодах	Спільне вирішення екологічних проблем	Паризька угода з питань зміни клімату, Кіотський протокол
Розвиток зелених інновацій		
Підтримка R&D	Стимулює розроблення нових екологічних технологій	Фінансування досліджень у галузі відновлюваної енергії, екобудівництва
Створення сприятливого середовища для зеленого бізнесу	Знижує бар'єри для розвитку екопідприємств	Податкові пільги для зелених компаній, спрощення процедур отримання дозволів
Підвищення екологічної свідомості населення		
Заохочення екологічно відповідальної поведінки	Стимулює людей до екологічно свідомого вибору	Кампанії з роздільного збирання відходів, економії ресурсів
Підтримка громадського контролю	Сприяє дотриманню екологічних норм	Моніторинг викидів забруднюючих речовин, доступ до екологічної інформації

Джерело: [13].

(винагороджують землевласників за те, що вони підтримують екосистемні послуги, такі як очищення води та біорізноманіття).

Незважаючи на війну, упровадження зеленої економіки в регіонах України є не тільки можливим, але й необхідним кроком для сталого розвитку країни. Це забезпечить підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та їхньої продукції на європейському ринку.

Процес повоєнного економічного відновлення / розвитку, по-перше, має бути використаний для фундаментальної трансформації регіонів у зелену економіку

із чистим нульовим рівнем шкідливих викидів і корегування економічної структури шляхом побудови більш енергоефективних і менш забруднюючих виробництв / транспортних систем [16]. Сьогодні визначено пріоритетні напрями зеленої реконструкції на найближчі роки: 1) реформування державного природоохоронного управління; 2) політика пом'якшення негативного впливу на клімат та адаптації; 3) екологічна безпека та ефективне управління відходами; 4) соціально відповідальне використання природних ресурсів; 5) збереження природних екосистем, збереження біологічного різноманіття, відновлення та розвиток природоохоронних територій [16].

По-друге, Україна має стати для ЄС провідним постачальником зеленого водню. Національна програма «Енергетична незалежність та зелений курс» оцінює обсяг майбутніх інвестицій у 130 млрд дол. США [17].

Для підвищення ефективності екологічного розвитку регіонів України потрібно: розробити нові та вдосконалити наявні інструменти (упровадити екологічний податок на викиди парникових газів; розширити систему зелених тарифів для стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії; створити фонд підтримки зелених інновацій та технологій; прийняти та впровадити нові екологічні стандарти та норми; розширити перелік діяльності, що підлягає обов'язковому екологічному оцінюванню; удосконалити систему контролю за дотриманням екологічного законодавства); запровадити стимули для використання інструментів екологічного розвитку (запровадити екологічні принципи в процес відбудови / модернізації країни після війни; створити нові робочі місця у сфері екології та відновлення довкілля; надавати гранти / кредити для малих і середніх підприємств, які впроваджують екологічні практики; фінансувати дослідження та розробки у сфері екологічних технологій, які можуть бути корисними для відбудови / модернізації країни; удосконалити законодавство, що стимулює екологічний розвиток, ураховуючи воєнні реалії; спростити процедури отримання дозволів на екологічні проекти, необхідні для відбудови / модернізації; упровадити екологічні стандарти для будівництва та інших видів діяльності, пов'язаних з відбудовою; посилити контроль і стимулювання підприємств до екологічної відповідальності); підвищити обізнаність і залучення громадськості до процесів екологічного розвитку (використовувати ЗМІ для поширення інформації про екологічні проблеми та шляхи їхнього вирішення; створити онлайн-курси та ресурси з екологічної тематики для різних вікових груп тощо; створити експільноти; залучити громадян до прийняття рішень, що стосуються зелених політик; створити платформи для діалогу між громадськістю, урядом і бізнесом); зміцнити інституційну спроможність для впровадження та моніторингу екологічної політики (створити новий орган державної влади для координації та узгодженості зеленої політики на всіх рівнях влади; створити консультативні ради та групи з питань зеленої економіки та сталого розвитку, до складу яких входять експерти з різних галузей; залучити наукові установи та дослідницькі центри до розроблення та впровадження зеленої політики; використовувати наукові знання та дані для прийняття обґрунтованих рішень у сфері зеленої економіки); мінімізувати загрози для сільського господарства (надання субсидій / грантів / кредитів сільгоспвиробникам для переходу до більш екологічних методів ведення сільського господарства; фінансувати наукові дослідження та розробки у сфері зеленого сільського господарства; інвестувати в інфраструктуру для перероблення та зберігання сільськогосподарської продукції; надавати консультаційні послуги сільгоспвиробникам з питань зеленого сільського господарства; проведення навчальних програм з питань зелених технологій і практик; надавати допомогу в розробленні та впровадженні зелених бізнес-планів; сприяти розвитку ринків для органічної та екологічно чистої сільськогосподарської продукції; проводити маркетингові кампанії для просування зеленої сільгосппродукції; забезпечити доступ зеленої

сільгосппродукції до торгових мереж; розробити та впровадити законодавство, яке стимулює розвиток зеленого сільського господарства; встановити чіткі стандарти для органічної та екологічно чистої сільськогосподарської продукції; забезпечити дотримання екологічних норм у сільському господарстві).

Одним з перспективних напрямів удосконалення інструментів екологічного розвитку є діджиталізація таких інструментів. Створення онлайн-платформ і мобільних додатків може значно спростити доступ до інформації про екологічні стандарти, кращі практики та можливості фінансування екологічних проектів.

Варто зазначити, що зелена економіка є порівняно новим явищем і чимало дослідників і представників політичних кіл опонують до впровадження її ініціатив. Наприклад, у США економічні ліберали стверджують, що перехід до зеленої економіки може призвести до значних економічних витрат, таких як утрата робочих місць, зростання цін та уповільнення економічного зростання. Вони вважають, що не урядове регулювання, а ринкові механізми є найкращим способом вирішення екологічних проблем. Консерватори наголошують, що екологічні проблеми не є настільки серйозними, як стверджують прихильники зеленої економіки, і що їх можна вирішити без шкоди для економіки. Промислові групи, зокрема Американська нафтова та газова асоціація (American Petroleum Institute) та Національна асоціація виробників (National Association of Manufacturers), люблять проти зелених політик і намагаються послабити екологічні стандарти, апелюючи до того, що вони занадто жорсткі, необґрунтовані та шкодять їхній конкурентоспроможності. Деякі науковці публікують дослідження, що ставлять під сумнів екологічні проблеми або пропонують альтернативні рішення, вважають наукові дані про зміну клімату не остаточними / недостатньо обґрунтованими.

Головні нарікання / недоліки зводять до такого: зелена економіка аж ніяк остаточно не вирішує проблему дефіцитних природних ресурсів; подальшого несправедливого розподілу природних ресурсів не уникнути; матиме місце ескалація протекціонізму; ринкові інструменти можуть бути не найбільш підходящими для вимірювання спричиненого екологічного впливу; упровадження зелених ініціатив передбачає значні витрати для компаній, оскільки вони повинні докласти великих зусиль у площині фінансів, щоб забезпечити повагу до навколишнього середовища.

Фермери європейських країн виступають проти зеленої економіки через кілька причин:

1. Незадоволення внаслідок зростання виробничих витрат, зокрема на енергоносії та добрива, незгода з намірами урядів поступово скасовувати податкові пільги на дизельне паливо – у Німеччині, Греції, Франції.

2. Дешева імпортна продукція, що призводить до високої конкуренції. Дешевий імпорт сільськогосподарської продукції з України – причина протестів аграріїв майже всіх країн Східної Європи, з Північної Африки – аграріїв Італії.

3. Несприйняття викладених у стратегії «Від ферми до виделки» екологічних вимог, досягнення її цілей вважається нереалістичним. Наприклад, у Нідерландах вимоги фермерів стосуються скорочення викидів азоту, у Португалії скаржаться на скорочення допомоги органічному та змішаному сільському господарству.

4. Недостатній доступ до технологій, потрібних для переходу на зелене сільське господарство; обмежений доступ до ринків для продажу своєї зеленої продукції; відсутність достатніх знань / навичок для переходу на зелене сільське господарство; потреба в значних капіталовкладеннях тощо. Отже, є невизначеність щодо того, як буде розвиватися ринок зеленої продукції, що може зробити фермерів обережними стосовно інвестування в цю сферу.

5. Бюрократичні аспекти, з якими можна стикнутися під час оформлення субсидій, та кількість адміністративних перевірок фермерських господарств відповідно до зелених правил Спільної аграрної політики (САП).

6. Аграрії ЄС опонують Європейській зеленій угоді, яка, зокрема, передбачає податок на вуглець, заборону пестицидів, обмеження викидів азоту та використання води й землі, що, на думку протестувальників, ускладнює ведення господарства [18].

Важливо зазначити, що не всі фермери виступають проти зеленої економіки, багато з них визнають важливість захисту довкілля та активно шукають способи зробити своє виробництво більш екологічним. Є численні програми та ініціативи, які допомагають аграріям перейти на більш екологічні практики. Згодом, ймовірно, все більше з них сприйматимуть зелену економіку, адже вона сприятиме доступу до нових ринків, підвищенню стійкості до змін клімату та покращенню іміджу.

На нашу думку, сприйняття вітчизняними аграріями зеленої економіки залежатиме від багатьох чинників, зокрема отримання допомоги у відновленні діяльності після війни; підвищення обізнаності про переваги зеленої економіки; розроблення / впровадження програми підтримки зеленої економіки в аграрному секторі; створення сприятливих умов для розвитку зеленої економіки в Україні.

Висновки. Отже, зелена економіка це модель економічного розвитку, яка поєднує економічне зростання з екологічною стійкістю та соціальним прогресом і ґрунтується на принципах ефективного використання природних ресурсів, зменшення забруднення навколишнього середовища та розвитку відновлюваних джерел енергії. Вона передбачає впровадження чистих технологій, зниження викидів парникових газів, захист природних ресурсів і забезпечення їх справедливого розподілу, інвестування в альтернативні джерела енергії, створення нових робочих місць і покращення якості життя людей.

Перехід до зеленої економіки в Україні має свої особливості, пов'язані з використанням застарілих технологій, недостатнім рівнем інвестицій, низьким рівнем екологічної свідомості тощо. Запропоновані заходи дадуть змогу вдосконалити екологічний розвиток регіонів в умовах нестабільності та ризиків. Слід усвідомлювати, що це динамічний процес, який постійно вдосконалюється та потребує значних інновацій, співпраці на різних рівнях та активної участі всіх зацікавлених сторін, а певні виклики, які він несе із собою, характерні для всіх країн, незалежно від рівня розвитку.

Список використаних джерел

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#n14>
2. Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 р. № 1363-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text>
3. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 р. № 373-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text>
4. Towards a Green Economy in Ukraine. *EU4Environment*: Website. 2021. URL: <https://www.eu4environment.org/app/uploads/2021/05/Ukraine-country-profile-2020-21-second-edition.pdf>
5. Мельник Г. «Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій): підручник. Суми: Університетська книга, 2018. 463 с. URL: https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/Melnyk_Green_Economy.pdf
6. Буркинський Б. В., Галушкіна Т. П., Реутов В. Є. «Зелена» економіка крізь призму трансформаційних зрушень в Україні: монографія / НАН України, Ін-т проблем ринку та екон. екол. дослідж. Одеса: Фенікс, 2011. 348 с.
7. Чмир О. С., Захаркевич Н. П. «Зелена» економіка: сутність, цілі та базові принципи. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 3(33). С. 54-62. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123331/9-Chmyr.pdf>
8. Орлова Н. С. Зелена економіка в умовах сталого розвитку України. *Менеджер*. 2015. № 1. С. 45-50.
9. Kravtsiv V., Kolodiichuk V., Kolodiichuk I. The greening of transport and logistics systems of regional agricultural markets. *Economic Annals-XXI*. 2018. № 171(5-6). Pp. 38-43. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V171-06>

10. Pearce D., Markandya A., Barbier B. E. *Blueprint for a green economy*. London: Earthscan, 1989. 192 p.
11. Green economy. *European Environmental Agency*: Website. 2020. URL: <https://www.eea.europa.eu/themes/economy/intro>
12. What is green growth and how can it help deliver sustainable development? *OECD*. Website. 2020. URL: <https://www.oecd.org/greengrowth/whatisgreengrowthandhowcanithelpdeliversustainabledevelopment.htm>
13. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. European Commission, 2014. URL: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/EN/1-2014-446-EN-F1-1.Pdf>
14. Малькова Т. Європейський зелений курс – не про екологію. *Ukrinform*: сайт. 24.01.2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3176901-evropejskij-zelenij-kurs-ne-pro-ekologiju.html>
15. Беззуб І. Європейський зелений курс та його вплив на Україну. *Громадська думка про правотворення*. 2021. № 17(222). С. 16-29. URL: https://nbuviar.gov.ua/images/informaciyni_vidanya/grom_dumka/Gromadska_dumka_2021_17.pdf
16. Екологічні наслідки війни в Україні та перспективи зеленої реконструкції. *OECP*: сайт. 2022. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/environment/a7bd20e4-uk>
17. План відновлення України. *Відновлення*: сайт. 2023. URL: <https://recovery.gov.ua>
18. Кузьменко Ю. Не тільки на кордоні з Україною: чому фермери мітингують по всьому ЄС. *Суспільне*: сайт. 27.02.2024. URL: <https://susplne.media/693960-ne-tilki-na-kordoni-z-ukrainou-comu-fermeri-mitinguut-po-vsomu-es>

References

1. Pro Osnovni zasady (strategiyu) derzhavnoyi ekolohichnoyi polityky Ukrainy na period do 2030 roku. [About the Basic principles (strategy) of the state environmental policy of Ukraine for the period up to 2030] (2019). Law of Ukraine, adopted on 2019, Feb 28, 2697-VIII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#n14> [in Ukrainian].
2. Pro skhvalennya Stratehiiy ekolohichnoyi bezpeky ta adaptatsiyi do zminy klimatu na period do 2030 roku [On the approval of the Strategy for Environmental Security and Adaptation to Climate Change for the period until 2030] (2021). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2021, Oct 20, 1363-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
3. Pro skhvalennya Enerhetychnoy istratheyi Ukrainy na period do 2050 roku: 2023 r. [On the approval of the Energy Strategy of Ukraine for the period until 2050] (2023). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2023, Apr 21, 373-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Towards a Green Economy in Ukraine (2021). *EU4Environment*: Website. Retrieved from <https://www.eu4environment.org/app/uploads/2021/05/Ukraine-country-profile-2020-21-second-edition.pdf>
5. Melnyk, H. (2018). «Zelena» ekonomika (dosvid YeS i praktyka Ukrainy u svitli III i IV promyslovykh revolutsiy) [Green Economy (EU experience and practice of the Ukraine in the light of the Industries 3.0 and 4.0)]: Textbook. Sumy: University book. Retrieved from https://econ.biem.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/Melnyk_Green_Economy.pdf [in Ukrainian].
6. Burkynskyy, B. V., Halushkina, T. P., & Reutov, V. Ye. (2011). «Zelena» ekonomika kriz' pryzmu transformatsiynykh zrushen' v Ukraini [«Green» economy through the prism of transformational shifts in Ukraine.]. Odesa: Phoenix Enterprise. [in Ukrainian].
7. Chmyr, O. S., & Zakharkevych, N. P. (2013). «Zelena» ekonomika: sutnist', tsili ta bazovi pryntsyipy [«Green» Economy: Essence, Aims and Basic Principles]. *Ekonomichnyy visnyk Donbasu – The Economic bulletin of Donbass*, 3(33), 54-62. Retrieved from <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/123331/9-Chmyr.pdf> [in Ukrainian].
8. Orlova, N. S. (2015). Zelena ekonomika v umovakh staloho rozvytku Ukrainy [Green economy in the conditions of sustainable development of Ukraine]. *Menedzher – Manager*, 1, 45-50. [in Ukrainian].
9. Kravtsiv, V., Kolodiichuk, V., & Kolodiichuk, I. (2018). The greening of transport and logistics systems of regional agricultural markets. *Economic Annals-XXI*, 171(5-6), 38-43. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V171-06>
10. Pearce, D., Markandya, A., & Barbier, B. (1989). *Blueprint for a green economy*. London: Earthscan.
11. Green economy (2020). *European Environmental Agency*: Website. Retrieved from <https://www.eea.europa.eu/themes/economy/intro>
12. What is green growth and how can it help deliver sustainable development? (2020). *OECD*: Website. Retrieved from <https://www.oecd.org/greengrowth/whatisgreengrowthandhowcanithelpdeliversustainabledevelopment.htm>
13. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions* (2014). European Commission. Retrieved from <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2014/EN/1-2014-446-EN-F1-1.Pdf>

14. Malkova, T. (2021, Jan 24). Yevropeys'kyy zelenyy kurs – ne pro ekolohiyu [The European Green Deal is not about ecology]. *Ukrinform*: Website. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3176901-evropejskij-zelenij-kurs-ne-pro-ekologiu.html> [in Ukrainian].
15. Bezzub, I. (2021). Yevropeys'kyy zelenyy kurs ta yoho vplyv na Ukrainu [The European Green Course and its impact on Ukraine]. *Hromads'ka dumka pro pravotvorennya – Public opinion on law-making*, 17(222), 16-29. Retrieved from https://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_vidanya/grom_dumka/Gromadska_dumka_2021_17.pdf [in Ukrainian].
16. Ekolohichni naslidky viyny v Ukraini ta perspektyvy zelenoyi rekonstruktsiyi [Environmental consequences of the war in Ukraine and prospects for green reconstruction] (2022). *OECD*: Website. Retrieved from <https://www.oecd-ilibrary.org/environment/a7bd20e4-uk> [in Ukrainian].
17. Plan vidnovlennya Ukrainy [Ukraine recovery plan] (2023). *Recovery*: Website. Retrieved from <https://recovery.gov.ua> [in Ukrainian].
18. Kuzmenko, Yu. (2024, Feb 27). Ne til'ky na kordoni z Ukrainoyu: chomu fermery mitynhuyut' po vs'omu YeS [Not only on the border with Ukraine: why farmers are rallying all over the EU]. *Suspilne*: Website. Retrieved from <https://suspilne.media/693960-ne-tilki-na-kordoni-z-ukrainou-comu-fermeri-mitinguut-po-vsomu-es> [in Ukrainian].

Kolodiychuk I. A., Kurtyak M. B. Socio-economic requirements of transition to the green economy in the regions of Ukraine.

The article updates the issue of the transition to a green economy. It emphasizes that the green economy policy faces a number of contradictions and problems that make its implementation a difficult task. The tools and mechanisms for implementing the transition to a green economy are substantiated, taking into account the theoretical foundations of the ecological economy. These include economic, regulatory, and informational tools and international/interregional cooperation. The interpretation of the concepts of green economy and green growth is presented. The tools and mechanisms for implementing the transition to a green economy in the context of the Green Growth Strategy are defined, namely: economic, regulatory, and informational tools, international/interregional cooperation, the development of green innovations, and raising the environmental awareness of the population. The essence and main tasks of the European Green Deal are considered. Attention is focused on the consideration of financial instruments, the use of which will make it possible to mobilize the necessary investments in order to transform various sectors of the EU economy to reduce emissions into the atmosphere. The necessity and possibilities of the transition to a green economy in Ukraine are substantiated. Directions and measures for increasing the efficiency of ecological development of the regions of Ukraine are proposed: development of new and improvement of existing tools, introduction of incentives for the use of ecological development tools, raising awareness and involvement of the public in the processes of ecological development, strengthening the institutional capacity for the implementation and monitoring of environmental policy, and minimizing threats to agriculture. The article notes that the green economy is still a relatively new phenomenon, so many researchers and political circles oppose the implementation of its initiatives, including economic liberals, conservatives, and certain industrial groups. The main reasons for non-acceptance of a number of initiatives of the European Green Course by the farmers of European countries are identified.

Keywords: green economy, ecological economy, green growth, tools, mechanisms, sustainable development.

Колодійчук Ірина Анатоліївна – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу регіональної екологічної політики та природокористування ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: ira1166@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5110-3905>).

Kolodiychuk Iryna Anatoliyivna – Dr.Sci. (Econ.), Sen.Res., Leading Researcher of the Department of regional ecological policy and environmental management of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Куртяк Михайло Богданович – аспірант кафедри менеджменту Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького (mykurtiak@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-8913-1261>).

Kurtyak Mykhaylo Bohdanovych – Postgraduate of the Department of management of the Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies.

Надійшло 22.06.2024 р.